

діяльності, поміщення під судовий нагляд, заборона здійснювати певні види діяльності, закриття закладів підприємства, обмеження діяльності, спеціальна конфіскація [3].

Отже, проаналізувавши законодавство зарубіжних країн можна вказати, що кримінальні кодекси багатьох держав передбачають саме кримінальну відповідальність юридичних осіб, на відміну від національного закону. Можна відзначити й інші відмінні риси у встановленні стандартів відповідальності, зокрема, щодо її підстав та видів покарання. При цьому, як і в Україні, застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб не відміняє відповідальності фізичної особи, яка вчинила кримінальне правопорушення.

Список використаних джерел

1. Застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб: матеріали міжнародного круглого столу (К., 30 липня 2019 р.). Київ: Національна академія прокуратури України, 2019. URL: http://napu.com.ua/materialy/zastosuvannya_zahodiv_kriminalna_pravovogo.pdf.

2. Голованова Н. А., Лафитский В. И., Цирина М. А. Уголовная ответственность юридических лиц в международном и национальном праве (сравнительно-правовое исследование). М, 2013. 372 с. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ugolovnaya-otvetstvennost-yuridicheskikh-lits-v-otechestvennom-zakonodatelstve-k-istorii-voprosa-pro-et-contra>.

3. Гришук В.К., Пасека О.Ф. Кримінальна відповідальність юридичних осіб: порівняльно-правове дослідження: монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. 248 с. URL: http://www.nbuviap.gov.ua/images/dorobku_partneriv/Grushuk.pdf.

Кухта В. К.,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: професор кафедри
оперативно-розшукової діяльності
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент
Марков М. М.

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ПРИМУСОВИХ ЗАХОДІВ ВИХОВНОГО ХАРАКТЕРУ

Злочини вчиненні підлітками завжди привертали до себе особливу увагу. Держава і суспільство не можуть запровадити систему попередження та запобігання злочинам неповнолітніх. На сьогоднішній день діє безліч деструктивних чинників які впливають на розвиток неповнолітніх, а саме: екологічні проблеми, проблеми освіти та виховання, занепадом цінностей суспільства, сильний

інформаційний вплив. Зокрема законодавець передбачив особливий підхід до регулювання кримінальної відповідальності, встановлення пом'якшеної системи відповідальності [4].

Так, відповідно до ст. 97 КК, неповнолітній, який вперше вчинив злочин невеликої тяжкості або необережний злочин середньої тяжкості, може бути звільнено від кримінальної відповідальності, якщо його виправлення можливе без застосування покарання. У цих випадках суд застосовує до неповнолітнього примусові заходи виховного характеру, передбачені ч. 2 статті 105 цього Кодексу [3].

Підставою звільнення із застосуванням примусових заходів виховного характеру є можливість виправлення неповнолітнього без призначення покарання. Можливість такого виправлення повинна впливати з оцінки поведінки неповнолітнього до і після вчинення злочину, його ставлення до навчання, роботи та інших обставин, що свідчать про невелику небезпечність особи неповнолітнього. Відповідно до ч. 2 ст. 97 примусові заходи виховного характеру можуть бути призначені особі, яка до досягнення віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність, вчинила суспільно небезпечне діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною цього Кодексу. Необхідними умовами застосування таких заходів є: а) вчинення злочину вперше; б) злочин належить до категорії злочинів невеликої тяжкості (ч. 2 ст. 12 КК). До примусових заходів виховного характеру належать:

1. застереження;
2. обмеження дозвілля і встановлення особливих вимог до поведінки неповнолітнього;
3. передача неповнолітнього під нагляд батьків чи осіб, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічного або трудового колективу за його згодою, а також окремих громадян на їхнє прохання;
4. покладення на неповнолітнього, який досяг п'ятнадцятирічного віку і має майно, кошти або заробіток, обов'язку відшкодування заподіяних майнових збитків;
5. направлення неповнолітнього до спеціальної навчально-виховної установи для дітей і підлітків до його виправлення, але на строк, що не перевищує трьох років. Умови перебування в цих установах і порядок їх залишення визначаються законом [1].

Окремо слід зазначити, що примусові заходи виховного характеру, передбачені частиною другою статті 105 цього Кодексу, суд застосовує і до особи, яка до досягнення віку, з якого може наставати кримінальна відповідальність, вчинила суспільно небезпечне діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною цього Кодексу.

Зміст кожного з примусових заходів міститься у ч. 2 ст 105 КК. Також у ч. 3 ст. 97 КК закріплене положення, згідно з яким у разі ухилення неповнолітнього від застосування до нього примусових

заходів виховного характеру ці заходи скасовуються і він притягується до кримінальної відповідальності.

Вказані примусові заходи виховного характеру – це певна система заходів в порівнянні від менш суворого до більш суворого. Найбільш суворим примусовим заходом виховного характеру є направлення неповнолітнього до спеціальної навчально-виховної установи для дітей і підлітків, що означає поміщення неповнолітнього до загальноосвітньої школи соціальної реабілітації або професійного училища соціальної реабілітації, статус яких визначений законом України від 24 січня 1995 р. «Про органи і служби у справах неповнолітніх та спеціальні установи для неповнолітніх».

До спеціальних навчально-виховних установ неповнолітні направляються, коли вони вийшли з-під контролю батьків чи осіб, які їх замінюють, не піддаються виховному впливу і не можуть бути виправлені шляхом застосування інших заходів виховного характеру. Разом з тим не можуть направлятися у ці установи особи, визнані інвалідами, а також ті, яким за висновком відповідних спеціалістів перебування в таких закладах протипоказане за станом здоров'я (п. 8 Постанови № 21 Пленуму Верховного Суду України) [2].

Неповнолітні віком від 14 до 18 років направляються до спеціальної навчально виховної установи, якою є професійне училище соціальної реабілітації, до його виправлення на строк, визначений судом, але не більш як на 3 роки.

Порядок застосування примусових заходів виховного характеру регламентується ст. 447–448 КПК України. За результатами розгляду справи суддею, який розглядає справу одноособово, виноситься постановова, а при колегіальному розгляді справи судом – ухвала.

Під час провадження слідства та розгляду суддею справи про застосування примусових заходів виховного характеру до вищезазначеного неповнолітнього необхідно, відповідно до вимог КПК України, з'ясувати:

1) вік неповнолітнього – число, місяць і рік народження (до справи має бути долучена копія свідоцтва чи актового запису про народження);

2) стан здоров'я та рівень загального розвитку неповнолітнього (за наявності даних про його розумову відсталість, не пов'язану з душевним захворюванням, слід з'ясувати, чи здатний він повністю усвідомлювати значення своїх дій і якою мірою може керувати ними, для чого в разі потреби призначається експертиза за участю фахівців у галузі дитячої та підліткової психології, або ж зазначені питання виносяться на вирішення експертів-психіатрів);

3) умови життя, виховання і поведінку неповнолітнього;

4) обставини, що негативно впливали, на виховання неповнолітнього, можливий вплив дорослих, які втягнули його в суспільно небезпечну діяльність;

5) ставлення неповнолітнього до вчиненого, навчання чи праці, дані про його сім'ю.

Отже, кримінальна відповідальність неповнолітніх має свої особливості в порівнянні із особами, які досягли вісімнадцятирічного віку, зокрема такі як можливість звільнення від кримінальної відповідальності із застосуванням примусових заходів виховного характеру, для них встановлено більш короткі строки щодо давності притягнення до кримінальної відповідальності, виконання обвинувального вироку і погашення і зняття судимості, більш м'які умови для звільнення від кримінального покарання, скорочено види покарань та обмежено строки і розмір встановлених покарань.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року (зі змінами і допов.) // Відомості Верховної Ради України. – 2001.

2. Особливості відповідальності неповнолітніх. URL: <https://svyat.kyivcity.gov.ua/news/1952.html>.

3. Звільнення від кримінальної відповідальності неповнолітніх із застосуванням примусових заходів виховного характеру. URL: https://pidru4niki.com/19560828/pravo/zvilnennya_kriminalnoyi_vidpovidalnosti_nepovnolitnih_zastosuvanniam_primusovih_zahodiv.

4. Роль юридичної науки в забезпеченні правоохоронної діяльності. Примусові заходи виховного характеру: вітчизняний та зарубіжний досвід: матеріали підсумкової науково-практичної конференції (Київ, 25 квітня 2019 року). – С. 6.

Кушнір Д. В.,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: професор кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент *Бабаніна В. В.*

ВИЗНАЧЕННЯ КОЛА ПОТЕРПІЛИХ ВІД КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 351-2 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Перешкоджання діяльності – це завжди суспільно небезпечний акт, оскільки полягає у обмеженні прав людини на законну діяльність, тобто в порушенні її прав і свобод. Ступінь суспільної небезпеки такого перешкоджання різний та залежить від певних факторів, зокрема: 1) характеру законної діяльності та рівня значущості її для суспільства. Наприклад, перешкоджання підприємницькій діяльності характеризується меншим ступенем суспільної небезпеки порівняно із перешкоджанням діяльності особи, яка виконує функції держави (правоохоронця, народного депутата чи депутата місцевої ради, працівника Вищої ради